

KIPSI-hankkeen 1. väliraportti

1. Toimenpiteet, ml. viestintä

KIPSI-hankkeen käynnistysvaiheessa on organisoitu kipsin kokonaistoimitus, kipsin hakuprosessi sähköisine hakujärjestelmineen, markkinointi, neuvojien kouluttaminen, vaikuttavuuden seuranta ja useita lisäselvityksiä. Nämä ovat sisältäneet runsaasti erilaisia hankintoja. Keskeisimmät niistä ovat liittyneet kipsin kokonaistoimituksesta vastaavan palveluntuottajan kilpailuttamiseen sekä hakujärjestelmän rakentamiseen ja viestintäkampanjan suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi tuen myöntämisen edellyttämää lainsäädäntöuudistusta on valmisteltu yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Kipsin hankinnan, rahdin, mahdollisen välivarastoinnin ja levityksen kilpailutus aloitettiin joulukuussa 2019 tekemällä sopimus Hansel Oy:n kanssa kilpailutuksen tuesta. Hanselin johdolla joulukuussa avattiin HILMA:ssa markkinatiedustelu, jossa julkaistiin hankinnan kuvaus ja pyydettiin kiinnostuneita tahoja ilmoittautumaan Tilausyksikölle. Tammikuussa potentiaaliset tarjoajat kutsuttiin tekniseen vuoropuheluun. Tämän pohjalta täsmennettiin hankinnan kuvausta ja laadittiin tarjouspyyntöasiakirjat, jotka julkaistiin CLOUDIA:ssa. Määräaikaan mennessä saapui viisi tarjousta. Kaikille esitettiin täydennyspyyntöjä. Kaksi tarjousta jouduttiin hylkäämään tarjouspyynnön vastaisena. Voittajaksi valikoitui Meriaura Oy.

Viestintää ja neuvontaa on suunniteltu yhdessä ProAgria Länsi-Suomen kanssa, joka valikoitui kilpailutuksen seurauksena neuvonnan toteuttavaksi organisaatioksi. Suoramarkkinointi- ja merkityksellisyyskampanjaa tekemään valittiin tietopyyntöjen perusteella puitesopimustoimittaja Ellun Kanat Oy. Hankinta tehtiin kahdessa osassa siten, että ensin tilattiin kampanjasuunnitelma ja suoramarkkinoinnin sisällöt (viljelijäkirje ja myyntipuhe) sekä tehtiin kustannusarvio toteutukselle. Suunnitelma ja toteutus muuttui matkan varrella, kun Korona-epidemian takia markkinoinnin runkona toimineet MTK:n paikallisyhdistysten kevätkokoukset peruttiin ja sisällöntuottajien liikkuminen Uudenmaan rajan yli ei onnistunutkaan. Tämän seurauksena painotusta siirrettiin medianäkyvyyteen. Printtimedioiksi valittiin Maaseudun tulevaisuus, Turun sanomat ja Paimion seudulla ilmestyvä Kunnallislehti sekä ruotsinkielisen yleisön tavoittava Åbo Underrättelser. Kohdennettu display-kampanja toteutetaan pääasiassa Facebookissa ja Instagramissa. Ellun kanat huolehti myös mediaostojen tarjouspyynnöistä, jolloin niistä saatiin 20 prosentin mediataloalennus. Kampanjasta on kesken niin sanotun advertoriaalin kirjoittaminen sekä toteuttamatta peltokylttien ja lippalakkien suunnittelu, joita on tarkoitus hyödyntää kipsin levityksen jälkeen ja levitysnäytösten yhteydessä.

Mediatiedote lähetettiin Varsinais-Suomen alueelle 17.4. Mediatiedotteen pohjalta ilmestyi muutamia lehtiartikkeleita. Samoin Meriauran 8.5. lähettämä mediatiedotteen pohjalta ilmestyi muutamia lehtiartikkeleita.

Sähköinen hakujärjestelmä jouduttiin rakentamaan KIPSI-hanketta varten poikkeuksellisen nopealla aikataululla, kun maatalouden tukijärjestelmän VIPU-palvelun käyttömahdollisuus kaatui viime hetkellä lainsäädännöllisiin esteisiin. Tiukassa aikataulussa ainoaksi realistiseksi vaihtoehdoksi jäi sen toteuttaminen aluehallinnon sähköisellä asiointialustalla (SPAv2), jolloin työn saattoi aloittaa viipymättä KEHA-keskuksen kilpailuttama sähköistä asiointipalvelua kehittävä IT-konsultti (Gofore Oy). Työ saatiin tehdyksi aikataulussa ja hakupalvelu kyettiin avaamaan suunnitellusti 20.4.2020. Hakemisen tueksi rakennettiin omana työnä karttapalvelu tukikelvollisista lohkoista sekä rajoittavista tekijöistä. Lisäksi rajoittavia tekijöitä esitellään laajemmin niin sanotulla tarinakartalla. Näiden kaikkien toteuttamiseksi

päästiin ruokaviraston kanssa sopimukseen peltolohkotietojen sekä viljelijöiden henkilötietojen luovuttamisesta hankkeen käyttöön.

Vaikutusten seurannan suunnittelu aloitettiin joulukuussa sopimalla yhteistyöprojektin käynnistämisestä SYKE:n kanssa. Tammikuun alussa suoritettiin katselmus kentällä potentiaalisten seurantapisteiden löytämiseksi. Samalla otettiin hyviksi havaituista pisteistä vesinäytteet, joiden analyysit tilattiin Lounais-Suomen vesi- ja ympäristö Oy:ltä. Vaikutusten seurantaan varten pyydettiin tarjoukset automaattisten vedenlaadun mittausasemien toimittajilta kolmesta asemasta. Kokonaisedullisimman tarjouksen teki EHP Environment Oy. Mittausasemat saatiin asennettua 17.3. mennessä Paimionjoen kahteen sivuhaaraan (Vähäjoki ja Tarvasjoki), jotka toimivat intensiiviseuranta-alueina sekä Aurajoen sivuhaaraan (Paattistenjoki), joka toimii verrokkialueena. Tarvasjoen aseman asennus jouduttiin viimeistelemään lisätyönä myöhemmin vaarallisen voimakkaista virtaamaolosuhteista johtuen.

Automaattiasemilla tehtävän seurannan tueksi on otettava niin sanottuja käsinäytteitä, joista tehdään laajemmat analyysit. Käsinäytteiden otosta ja analyysistä pyydettiin tarjoukset kolmelta toimijalta, koska Eurofins Oy:n käyttö katsottiin mahdottomaksi tilanteessa, jossa heidän sopimus oli riitautettu. Näytteenotto kilpailutettiin tässä tilanteessa vain ns. ajalta ennen kipsin levitystä eli toukokuun 15. päivään saakka, minkä jälkeen virtaamien arveltiin olevan niin vähäisiä, ettei näytteenotto ole enää mielekäästä. Käsinäytteiden ottamisesta ja analysoinnista saatiin kaksi tarjousta. palveluntuottajaksi valikoitui MetropoliLab Oy. Lisäksi oli tarkoitus ottaa omana työnä tihennetysti näytteitä normaalia laajemmilla analyyseillä ELY-keskuksen omien automaattiasemien yhteydestä. Tässä oli kuitenkin huomattavia haasteita muun muassa näytteenottajan jouduttua Korona-karanteeniin. Näytteenotto näiltäkin asemilta tilattiin lopulta MetropoliLab Oy:ltä, mutta kaikkia näytteitä ei saatu otettua suunnitellusti.

Lisäselvityksinä tehdään kipsin kevätlevityskokeita LUKE:n ja SJT:n kanssa, sulfaatin vaikutusselvitys Paimion patoaltaiden osalta SYKE:n kanssa, vetovastuskoe SJT:n ja Eurofinsin kanssa yhteistyössä Rakennekalkki ja Kuitu-hankkeiden kanssa. Lisäksi sulfaattipitoisuuksien nousua mallinnetaan yhteistyössä SYKE:n kanssa ja tältä pohjalta laaditaan Turun yliopistossa Pro Gradu -tutkielman muodossa riskiarvio käyttäen vuolejokisimpukkaa ja taimenta indikaattorilajeina. Lisäselvitykset ovat edenneet suunnitellusti lukuun ottamatta Paimionjoen patoaltaisiin liittyvää selvitystä, josta voidaan toteuttaa vain mallinnusosio, koska jäättömän talven ja historiallisen suurten kevätvirtausten takia sedimenttinäytteitä ei päästy ottamaan turvallisesti. Samoin SYKE:n laboratorio siirtyi Korona-epidemian takia toimimaan minimimiehityksellä eikä uusia projekteja olisi voitu aloittaa. Vetovastuskokeen suunnitelma on viimeistelyä vaille valmis ja kokeet alkavat mahdollisimman pian.

2. Tulokset, ml. viestintä

Hanke on käynnistynyt hyvin useista yllättävistä haasteista huolimatta. Kipsin kilpailutus toteutui onnistuneesti ilman valituksia. Hakujärjestelmä saatiin rakennettua ajoissa ja hakemuksia on ensimmäisten kuukauden aikana saapunut noin 90 kpl (~3500 ha). Seuranta on saatu käyntiin, joskin käsinäytteidenotossa on puutteita. Lisäselvitykset etenevät pääpiirteissään suunnitellusti, vaikka Paimionjoen patoaltaiden osalta on jouduttu luopumaan laajasta toteutusversiosta.

Suoramarkkinointi ja merkityksellisydenluontikampanja on tuonut hankkeelle hyvin näkyvyyttä ja hakemuksia alkoi tulla heti haun auettua. Mikäli hakemusten tulo jatkuu samaan tahtiin, niin päädytään ensimmäisenä vuonna noin 7 500 hehtaarin kipsikäsitteilyyn. Viestinnän tuloksellisuutta voidaan arvioida paremmin vasta ensimmäisen hakukierroksen päätyttyä. Printtimedioista ilmoitus Turun sanomissa näyttäisi aiheuttavan selvästi eniten liikennettä hankkeen nettisivuilla. Kävijät voivat kuitenkin olla paljon muuta kuin tukikelpoisia hakijoita, johtuen ko. median laajasta levikistä. Display-

mainonnasta saadaan myöhemmin tarkka tieto siitä, kuinka monta kertaa hankkeen mainoksia on nähty. Myöhemmin analysoidaan, näkykö display-kampanjan avaaminen toukokuun puolivälissä sisään tulevien hakemusten määrässä. Display-kampanjointi olisi jatkoa ajatellen huomattavan edullista verrattuna printtimediaan.

Viestinnän kannalta tärkeät maatalousjärjestöt MTK-Varsinais-Suomi ja ProAgria Länsi-Suomi ovat vahvasti KIPSI-hankkeen tukena ja molempien uutiskirjeitä on hyödynnetty viestinnässä. Myös kaikille ELY:n maatalousvalvojille, ProAgrian ja MTK:n henkilöstölle ja neuvojaverkostolle sekä kuntien maataloussihteereille on järjestetty koulutus-/infotilaisuuksia KIPSI-hankkeesta, jotta nämä välittäisivät oikeellista tietoa hankkeesta ja osaisivat vastata viljelijöiden kysymyksiin.

3. Kokemukset verkostojen vahvistamisesta alueilla, kehitysideat

Lyhytkestoisen hankkeen puitteissa ei aina ole tarkoituksenmukaisinta lähteä rakentamaan uutta verkostoa, vaan tehokkaampaa saattaa olla olemassa olevien hyödyntäminen ja lisäarvon tuottaminen niihin. ProAgrian ja MTK:n kanssa tehty yhteistyö on hyvä esimerkki tästä, molempien viestintäkanavat tavoittavat yli 3 000 viljelijää hankealueella. Yhteistyö molempien järjestöjen kanssa on sujunut erinomaisesti ja parantunut sitä mukaa, kun hanke on edennyt syvemmälle käytännön toteutukseen. Tämä on näkynyt viestinnässä esim. twiittien lähettämisenä, uutiskirjesisältöinä ja vahvana tahtotilana järjestää yhdessä tilaisuuksia.

Viestinnässä on ollut hyötyä esim. erilaisista vesistöjen tilaan liittyvistä FaceBook-ryhmistä, jotka ovat auliisti jakaneet KIPSI-hankkeeseen liittyvää tietoa (esim. Vesistökunnostusverkosto, Virtavesiyhdistys, Vaikuta vesiin nyt). Tosin näiden seuraajat eivät ole pääkohderyhmää, joskin voivat välittää viestiä laajemmin yhteiskunnassa. Jälkimmäistä hallinnoi ELY-keskus ja sitä käytetään myös display-mainonnan isäntäsivuna, mikä tuo näkyvyyttä myös sille. Myös YM:n viestintäverkostosta on ollut hyötyä keskeisten uutisten välittämisessä.

Korona-epidemian aiheuttamat kokoontumisrajoitukset olivat paha isku hankkeen viestinnälle ja henkilökohtaista luottamusta nauttivan verkoston rakentamiselle pääkohderyhmässä. Jatkoa ajatellen voisi olla hyvä kaivaa esiin some-kanavia, joissa nimenomaan hankealueella toimivat viljelijät ovat läsnä ja pyrkii lisäämään näkyvyyttä niissä verkostoissa, kun kasvatusten tapahtuvan kontaktoinnin uudelleen alkamisesta ei ole mitään varmuutta.